

Yapay Zekâ Dönüşümünün Türkiye Ekonomisi ve Siyaseti Üzerindeki Etkileri

(The Economic and Political Effects of Artificial Intelligence Transformation in Türkiye)

Dr. Ahmet Kadioglu

Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü

Özet

Bu çalışma, yapay zekâ (YZ) teknolojilerinin Türkiye ekonomisindeki dönüşüm etkilerini ve buna bağlı olası siyasî sonuçları incelemektedir. Son yıllarda küresel ölçekte olduğu gibi Türkiye’de de YZ temelli otomasyon hız kazanmış, istihdam yapısı üzerinde belirgin etkiler yaratmaya başlamıştır. Bulgular, iş gücü piyasasında üretkenlik artışı ve iş kaybı risklerinin aynı anda yaşandığını göstermektedir. Literatürdeki bulgular (Acemoglu & Restrepo, 2020; Brynjolfsson & McAfee, 2014) ile Türkiye’deki sektör analizleri (TÜSİAD, 2024; Paturkey, 2025) birlikte değerlendirildiğinde, YZ’nin kısa vadede istihdamı daraltabileceği, ancak uzun vadede yeni beceri alanları yaratabileceği öne sürülmektedir.

Politik düzeyde ise, YZ kaynaklı işsizlik popülist tepkileri tetikleyebilir. Özellikle göç ve ticaret kısıtlamalarına yönelme riski, ekonomik verimliliği azaltarak otomasyon eğilimini daha da hızlandırabilir (Rodrik, 2018; Caliendo vd., 2023).

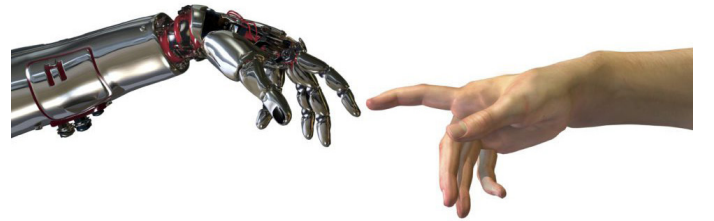
Bu nedenle çalışma, erken dönemde uygulanacak yeniden eğitim, sosyal güvenlik ve düzenleyici çerçevelerin önemini vurgulamaktadır. Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, otomasyon, istihdam, popülizm, Türkiye ekonomisi

Giriş:

Yapay zekâ (YZ) teknolojilerinin gelişimi, küresel ekonomilerde üretim süreçlerini ve iş gücü dinamiklerini temelden dönüştürmektedir. 2023 yılında IBM’in yüzlerce çalışanını yapay zekâ sistemleriyle değiştirmesi (Leswing, 2023) ve Salesforce, UPS, JPMorgan Chase gibi firmaların benzer otomasyon uygulamalarına yönelmesi (Paul, 2023; Vincent, 2023), bu sürecin küresel boyutunu göstermektedir.

Türkiye özelinde, YZ temelli otomasyonun önümüzdeki on yılda ekonomiye yaklaşık 50–60 milyar ABD doları ek büyüme katkısı sağlayabileceği öngörülmektedir (Paturkey, 2025). Aynı rapora göre, mevcut işlerin %55’i üretkenlik kazanımı yaşarken %4’ü tamamen dönüşecektir (Daily Sabah, 2025).

Bu dönüşüm, ekonominin yapısal esnekliği ve iş gücü beceri uyumu açısından yeni fırsatlar kadar riskler de barındırmaktadır.

2. Ekonomik Dönüşümün Dinamikleri

Ekonomik literatür, YZ'nin üretkenliği artırmakla birlikte emek talebinde değişkenlik yarattığını ortaya koymaktadır (Acemoglu & Restrepo, 2020; Bessen, 2019). Türkiye'de özellikle hizmet sektörü, lojistik ve imalat alanlarında YZ tabanlı otomasyonun hızla yayıldığı tespit edilmiştir (TÜSİAD, 2024). Bu süreç, nitelikli iş gücü talebini artırırken düşük ve orta becerili işlerde daralma riski yaratmaktadır.

Ayrıca, YZ yatırımlarının yüksek maliyetli olması, büyük ölçekli firmalar lehine bir rekabet avantajı doğurmaktadır. Bu durum gelir eşitsizliğini artırabilir (Autor, 2023). Dolayısıyla, teknolojik dönüşümün yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal etkilerinin de yönetilmesi gerekmektedir.

3. Popülist Tepkiler ve Politika Tuzağı

YZ kaynaklı işsizlik, özellikle ekonomik güvensizlik dönemlerinde popülist siyasetin yükselmesine neden olabilmektedir (Rodrik, 2018). Popülist söylemler, genellikle "teknolojiye değil, yabancı rekabete" karşı politika üretme eğilimindedir. Ancak göç ve ticaret kısıtlamalarının otomasyonu azaltmadığı, aksine teşvik ettiği gösterilmiştir (Caliendo vd., 2023).

Peru örneğinde yapılan bir araştırma, göçmen akışının kısıtlanmasının kısa vadede istihdamı artırmadığını; aksine firmaların daha hızlı şekilde otomasyona geçtiğini göstermektedir (IDB, 2021). Avrupa demokrasilerinde de ekonomik dönüşümden olumsuz etkilenen seçmenlerin uzun süreli olarak aşırı sağ partilere yöneldiği gözlenmiştir (Jacobs & Kayser, 2021). Türkiye bağlamında da göç ve ticaret karşıtı politikaların yükselmesi, demokratik merkez partilerin desteğini zayıflatma potansiyeline sahiptir (Er-dem & Yıldız, 2024).

4. Etkin Politika Seçenekleri

YZ'nin olumsuz istihdam etkilerini hafifletmek için yeniden eğitim programları, sosyal güvenlik sistemlerinin güçlendirilmesi ve YZ düzenlemeleri temel politika araçları olarak öne çıkmaktadır (Arntz vd., 2016; Bessen, 2019).

Türkiye'de yapılan son araştırmalar, kamuoyunun bu tür teknokratik çözümleri desteklediğini göstermektedir (TÜİK, 2024). Ayrıca, büyük YZ şirketlerinden alınacak dijital hizmet vergileri, dönüşümün maliyetini toplumsallaştırma açısından önem taşımaktadır (European Commission, 2024). Bu politikaların zamanında uygulanması, hem ekonomik istikrarı hem de siyasal meşruiyeti koruma açısından kritik önemdedir (Margalit, 2019).

5. Sonuç

Türkiye ekonomisi, yapay zekâ (YZ) temelli otomasyonun etkilerini giderek daha yoğun biçimde yaşamaktadır. Dijital dönüşüm, üretimden lojistiğe, hizmetlerden kamu yönetimine kadar pek çok alanda iş süreçlerini yeniden tanımlamaktadır. Kısa vadede YZ'nin istihdam üzerinde daraltıcı etkiler yaratması muhtemeldir; ancak uzun vadede, uygun eğitim ve uyum politikalarıyla birlikte verimlilik artışı, ihracat kapasitesinde büyüme ve yüksek katma değerli iş alanlarının oluşumu mümkündür (Acemoglu & Restrepo, 2020; TÜSİAD, 2024).

Bu süreçte Türkiye'nin en büyük ihtiyacı, teknolojik dönüşüme uyum sağlayabilecek nitelikli iş gücü yetiştirmektir. Ancak iş gücü becerilerinin dönüşüm hızı, teknolojik ilerlemenin gerisinde kalmaktadır (Bessen, 2019).

Üniversitenin katkı sağlayabileceği temel alanlar aşağıda özetlenmiştir:

Uygulamalı Eğitim ve Beceri Dönüşümü:

OSTİM TECH'in mühendislik, yapay zekâ, robotik ve veri bilimi programlarında uygulamalı laboratuvar temelli müfredat sunması, öğrencilerin sanayi 4.0 teknolojileriyle doğrudan temasını sağlamaktadır.

Bu yaklaşım, YZ'nin üretim süreçlerine entegrasyonunda ihtiyaç duyulan insan kaynağını yetiştirmektedir.

KOBİ Odaklı Yapay Zekâ Adaptasyonu:

Türkiye ekonomisinin bel kemiğini oluşturan KOBİ'lerin (küçük ve orta ölçekli işletmeler) çoğu YZ teknolojilerini henüz benimsememiştir (Erdem & Yıldız, 2024). OSTİM TECH, OSTİM Organize Sanayi Bölgesi'ndeki firmalarla ortak Ar-Ge projeleri geliştirerek, YZ tabanlı üretim optimizasyonu, kestirimci bakım sistemleri ve otomasyon çözümleri sağlayabilir. Bu, hem verimlilik artışı yaratacak hem de teknolojik uçurumu azaltacaktır.

Araştırma ve Politika Üretimi:

Üniversite, YZ'nin ekonomik ve toplumsal etkilerine dair veri temelli analizler üreterek karar alıcılara politika desteği sunabilir.

TÜBİTAK projeleri, Kalkınma Ajansları ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı destekleriyle oluşturulacak "Yapay Zekâ ve Dijital Dönüşüm Araştırma Merkezi", hem akademik bilgi üretimini hem de kamu-özel sektör koordinasyonunu güçlendirebilir.

Toplumsal Farkındalık ve Kapsayıcı Dönüşüm:

YZ'nin sadece mühendislik meselesi değil, aynı zamanda toplumsal bir dönüşüm alanı olduğu açıktır. OSTİM TECH, sosyal bilimler, hukuk ve ekonomi alanlarında da disiplinlerarası çalışmalar yaparak, etik YZ kullanımı, veri güvenliği ve çalışma hakkı gibi konularda toplumsal farkındalığı artırabilir.

kindalığı artırabilir.

Girişimcilik ve Yenilik Ekosistemi:

Üniversitenin teknopark yapılanması ve girişimcilik merkezleri, genç araştırmacıların ve öğrencilerin YZ tabanlı start-up girişimlerini destekleyerek istihdam yaratıcı etkiler doğurabilir. Bu tür ekosistemler, YZ'nin yalnızca iş kaybı değil, aynı zamanda iş yaratma potansiyelini de ortaya koymaktadır (WEF, 2023).

Sonuç olarak, yapay zekâ dönüşümünün yaratacağı ekonomik ve toplumsal etkiler, yalnızca merkezi hükümet politikalarıyla değil, üniversite-sanayi iş birliğine dayalı bölgesel modeller aracılığıyla da yönetilmelidir.

Ostim Teknik Üniversitesi'nin teknik altyapısı, uygulamalı eğitim modeli ve sanayile kurduğu doğrudan temas, Türkiye'nin bu dönüşüm sürecinde uygulamalı bilgi üretim merkezi olarak öne çıkmasını sağlayabilecektir. Bu çerçevede, YZ'nin getirdiği fırsatların topluma yaygın ve adil biçimde aktarılması, hem ekonomik rekabet gücünü artıracak hem de demokrasinin sürdürülebilirliğini güçlendirecektir.

Kaynakça

Acemoglu, D., & Restrepo, P. (2020). Robots and Jobs: Evidence from US Labor Markets. *Journal of Political Economy*, 128(6), 2188–2244.

Arntz, M., Gregory, T., & Zierahn, U. (2016). *The Risk of Automation for Jobs in OECD Countries*. OECD Publishing.

Autor, D. (2023). *The Work of the Future*. MIT Press.

Bessen, J. (2019). *AI and Jobs: The Role of Demand*. NBER Working Paper.

Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The Second Machine Age*. W.W. Norton.

Caliendo, L., Dvorkin, M., & Parro, F. (2023). Trade and Automation. *Review of Economic Studies*, 90(1), 55–84.

Daily Sabah. (2025). AI's Potential Impact on Labor Market in Türkiye.

Erdem, M., & Yıldız, N. (2024). Automation, Labor Markets, and Populism in Turkey. *Istanbul Policy Center*.

European Commission. (2024). *AI Act: Regulation of Artificial Intelligence in the EU*.

IDB. (2021). *Mobility Restrictions and Automation: Evidence from Peru's Labor Market*. Inter-American Development Bank.

Jacobs, A., & Kayser, M. (2021). Democratic Resilience and the Politics of Economic Adjustment. *Comparative Political Studies*, 54(8), 1289–1316.

Leswing, K. (2023, May 2). IBM Pauses Hiring for Roles That AI Could Replace. *CNBC*.

Margalit, Y. (2019). *Political Responses to Job*

Loss. *American Journal of Political Science*, 63(2), 456–472.

Paul, K. (2023, July 18). Salesforce and Others Turn to AI as Layoffs Continue. *The Guardian*.
Paturkey. (2025). Türkiye's Generative AI Potential.

Rodrik, D. (2018). Populism and the Economics of Globalization. *Journal of International Business Policy*, 1(1–2), 12–33.

TÜİK. (2024). *Public Attitudes toward Technology and Employment*. Ankara.

TÜSİAD. (2024). *AI and the Future of Work in Turkey*.

Vincent, J. (2023, August 10). AI Comes for the Front Line: Wendy's and the Rise of Automated Service. *The Verge*.

WEF. (2023). *The Future of Jobs Report 2023*.

Wu, N. (2022). Automation and Political Attitudes. *Political Behavior*, 44(3), 911–937.

